

УДК 378.12

Н. І. КУРМИШЕВА

Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського, Полтава

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Уточнено поняття інноваційності та виділені найважливіші якості особистості вчителя, які сприяють його інноваційній діяльності; виділені та досліджені основні принципи інноваційної діяльності педагога.

Ключові слова: педагогічні методи, техніки і технології, учитель, учень, інноваційна діяльність, інтерактивне навчання, творчість, передовий педагогічний досвід, професіоналізм, компетентність.

Постановка проблеми. Сучасні теоретичні й методологічні пошуки шляхів і засобів підвищення ефективності навчально-виховного процесу спрямовані на виявлення й розробку тих педагогічних засад, які б підвищували результативність навчання, збуджували в школяра пізнавальний інтерес. «Можна пригнати коня до водопою, але заставити його пити неможливо, якщо він не відчуває спраги», – повчає народна мудрість. Якщо дитина не має потреби в навчанні, пізнанні на-

вколишнього світу, то всі зусилля вчителя і школи навчити можуть виявитися марними. Саме тому важливим завданням для педагога є не стільки «навчити, розвинути, виховати», скільки навчити школяра постійно відчувати потребу у пізнанні, навчити вчитися.

Ми живемо в час, коли стрімко розвиваються і змінюються технології, засоби комунікації і самі знання. Наші школярі всотують такі зміни, і це відбувається набагато швидше, ніж у дорослих (у педагогів у тому числі). Це протиріччя посилюється, якщо врахувати, що середній вік шкільного учителя в Україні – 50 років. Наскільки середньостатистичний педагог відкритий до таких змін?

У шкільній практиці дуже часто, на жаль, класичні методи і форми навчання виявляються не достатньо ефективними, адже під впливом технологічних змін трансформується усе суспільство, змінюються самі діти, їхнє мислення, мовлення, світогляд. Крім того, економічна і соціокультурна ситуація в державі не відповідає станові та запитам професійних педагогічних спільнот (Р.Г. Андрійчук, А.М. Лемківський, О.К. Ткаченко).

Виходом із проблеми може стати інноваційна діяльність педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи педагогічної інноватики вивчали І.М. Дичківська, В.І. Рибаківа, Р.О. Матвієнко, О.П. Рудницька, В.А. Слассьонін, Л.С. Подимова, Л.Б. Рилова. Готовність педагога до інноваційної діяльності, сучасні інноваційні технології в дошкільній освіті досліджувала Л.І. Тищук, учителів початкових класів – Т.В. Дорошенко, трудового навчання – Т.М. Демиденко, музики – О.Ю. Солопанова. Підготовка викладачів до інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах стала предметом дослідження Б.А. Рудова, а в контексті інноваційної культури інноваційну діяльність вивчав А.П. Вірковський. Проведений аналіз наукової літератури засвідчує високу актуальність і соціальну значущість проблеми, яка полягає у можливості творчого використання досвіду провідних дидактів.

Формулювання цілей статті. Визначити методологічні та практичні засади інноваційної діяльності педагога, уточнити поняття інноваційності педагогічної діяльності, виокремити основні засади інноваційної діяльності учителя.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про інноваційну діяльність» (ст. 1.1) [1] визначає інновації як «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентноздатні технології ... або послуги ..., що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери»; а інноваційну діяльність – як «діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентноздатних товарів і послуг» [1].

Інноваційна діяльність в Україні передбачена Концепцією державної інноваційної політики (1997) та Положенням «Про порядок здійснення інноваційної діяльності у систему освіти» (1999).

Школа як суспільний інститут має бути чутливою до постійного оновлення тенденцій суспільного буття і відповідного коригування своєї роботи.

Важливою характеристикою професійної діяльності вчителя, його професійної компетентності є інноваційність, яку ми розглядаємо як цілеспрямований процес якісних змін навчально-виховного процесу, що сприяють оновленню мети, змісту, методів, форм навчання, виховання, адаптують процес навчання до вимог сьогодення і стимулюють розвиток особистості школяра.

Найважливішими рисами особистості вчителя, які сприяють його інноваційній діяльності, на нашу думку, є:

1. відкритість до пізнання, нового розуміння отриманих знань, до сприйняття різних ідей, думок тощо;

2. високий інтелектуальний та морально-етичний рівень, освіченість, наявність різнобічних інтересів. Від них залежить здатність педагога до вибору різних форм громадської, культурної, наукової та творчої активності;
3. здатність генерувати нові творчі ідеї, вміння проектувати і моделювати свої ідеї на практиці, вироблення власного передового педагогічного досвіду на основі переоцінки суспільних цінностей, прагнення до змін, свободи вибору дій і використання конкретних методик.

Ми підтримуємо позицію Л.І. Тищук [2] про те, що результативність інноваційної діяльності педагога залежить від його професійної майстерності, його позитивної «Я»-концепції, особистісної готовності розпочати перетворення навчально-виховного процесу.

Взявши до уваги той факт, що сфера національної освіти і науки не ввійшла в систему державних пріоритетів, і на основі практики роботи зі слухачами курсів підвищення кваліфікації в Полтавському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського (далі ПОППО) засвідчуємо, що шкільні педагоги відкриті до інновацій, нових знань, творчого пошуку і в своїй практиці широко застосовують їхні методологічні та педагогічні засади.

Вивчення передового педагогічного досвіду освітян області вказує на те, що високий рівень активності та творчого потенціалу педагогів унеможливорює сліпе масове впровадження вже існуючих педагогічних методик, технік і технологій, виховних ідей та підходів у практику роботи навчально-виховних закладів. Проведені зі слухачами дискусії, диспути, круглі столи підтверджують не лише готовність педагогів до інноваційної діяльності, а й той факт, що значна частина учителів-курсантів працюють над своїм педагогічним досвідом і готові ділитися своїми здобутками.

Професорсько-викладацький склад ПОППО у процесі навчання дорослих на курсах широко використовує інтеракцію. Спостереження свідчать, що класичні лекційно-практичні заняття недостатньо ефективні в системі освіти дорослих. «Чисті» теоретичні заглиблення призводять до того, що слухачі втрачають інтерес до матеріалу, що викладається. Застосування інтерактивних методів і прийомів – навпаки: збуджує вчителів до активності, творчості, пошуку. У свою чергу, інтерактив без наступної теоретизації матеріалу позбавляють навчання дорослих фундаментальності, пізнання глибинності суті проблеми.

З метою розвитку професійного інтересу вчителів до фахової діяльності, позитивної адекватної самооцінки та особистої готовності до інноваційної діяльності як чинників підвищення професійної компетентності, у роботі зі слухачами курсів підвищення кваліфікації необхідно і надалі розробляти нові, адаптовані для освітян рольові та ділові ігри, тренінги, інші інтерактивні форми роботи. Занурившись у інтерактивне середовище, слухачі самі включаються в гру і продовжують її: пропонують розроблені особисто техніки і технології, апробують їх на своїх колегах, відзначають різницю в ефекті такої роботи стосовно контингенту дорослих учасників і школярів.

Заняття проходять цікаво, захоплено, супроводжуються позитивними емоціями, піднесеним настроєм, налаштовують слухачів на подальші творчі пошуки і поривання.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Проблема методологічних та практичних засад інноваційної діяльності педагога є недостатньо дослідженою, а як засіб розвитку професійних інтересів та професійної компетентності в системі освіти дорослих взагалі не розглядалася.

Уточнено поняття інноваційності як таке, що передбачає цілеспрямований процес якісних змін навчально-виховного процесу, які сприяють оновленню мети,

змісту, методів, форм навчання, виховання, адаптують процес навчання до вимог сьогодення і стимулюють розвиток особистості школяра.

Стаття дає всі підстави стверджувати, що з метою поліпшення якості навчання учнів педагогам необхідно конструювати ігрові та інші прийоми, використовувати нові технології в методиці роботи з учнівською молоддю у контексті усіх шкільних предметів.

Основними засадами інноваційної діяльності педагога є: створення нового в системі освіти і педагогічної науки; сприйняття нового педпрацівником; застосування педагогічних новацій, а також система рекомендацій для теоретиків і практиків щодо пізнання інноваційних освітніх процесів та управління ними.

Інтерація як форма фахової підготовки стимулює інтерес учасників до навчального процесу, підвищує ефективність засвоєння знань і умінь слухачів курсів підвищення кваліфікації, вироблення практичних навичок; вчить швидко приймати виважені рішення; здобувати навички інтелектуальної конкуренції; дозволяє перевіряти нові ідеї щодо обраних методів і принципів управління навчальним процесом; розвиває творчий потенціал педагога і його готовність до інноваційної діяльності.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – К., 2002. – № 6. – с. 266.
2. Тищук А. І. Інноваційна діяльність педагога [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=384.

Н.И. Курмышева

Полтавский областной институт последипломного педагогического образования им. М.В. Остроградского, Полтава

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГА

Уточнено поняття інноваційності і определены важнейшие черты личности учителя, способствующие его инновационной деятельности; выделены и исследованы основные принципы инновационной деятельности педагога.

Ключевые слова: педагогические методы, техники и технологии, учитель, ученик, инновационная деятельность, интерактивное обучение, профессионализм, компетентность.

N.I. Kurmysheva

Poltava Regional Institute of Subsequent Pedagogical Education named after M.V. Ostrogradsky, Poltava

METHODOLOGICAL AND PRACTICAL PRINCIPLES OF TEACHER'S INNOVATIVE ACTIVITY

The concept of innovation is specified and major features of teacher's personality promoting his innovative activity are defined; the basic principles of teacher's innovative activity are investigated.

Key words: pedagogical methods, techniques and technologies, teacher, student, innovative activity, interactive teaching, professionalism, competence.